

Вороніна Вікторія Леонідівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної
Полтавська державна аграрна академія
Секція, підсекція **ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ**
(Інновації та інвестиційна діяльність)

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Сучасний етап розвитку людства пов'язаний з неухильним переходом до нових форм знань, що обумовлено необхідністю формування конкурентоспроможної інноваційної економіки на основі трансформації людського капіталу і переходу до нового укладу технологічного розвитку.

Світовий досвід показує, що сталий розвиток підприємств та збереження їх конкурентоспроможності на довгострокову перспективу залежить не стільки від ресурсного потенціалу, скільки від інновацій. Інноваційні процеси, що протікають в економіках різного ступеня зрілості, можуть володіти схожими характеристиками. У той же час, інноваційна діяльність в різних країнах може відрізнятися в залежності від багатьох факторів: переважаючих галузей в економіці, інституційних умов, національних пріоритетів розвитку, географічних і культурних особливостей країни або регіону і т.д.

Безперечно, інновації є одним з джерел забезпечення довгострокового добробуту країн світу, оскільки, наприклад, інновації в медицині і біотехнологіях сприяють поліпшенню здоров'я населення; в сфері телекомунікацій – розвитку освіти і соціальної сфери загалом; в інтелектуальних мережах – більш ефективному енергоспоживанню. Інновації сприяють зростанню довгострокового добробуту, оскільки його результати використовують і найменш захищені в соціальному плані групи.

Інноваційний розвиток держави є одним із пріоритетних завдань для урядів усіх країн в сучасному світі. Модифікація економічної природи інновацій визначає еволюцію зарубіжних досліджень в даній сфері, якими займається ряд авторитетних міжнародних організацій, які аналізують вплив

інноваційного розвитку та інновацій на економічне зростання. Так наприклад, був розроблений глобальний індекс інновацій.

Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index) – це глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником рівня розвитку інновацій. Розраховується за методикою Міжнародної бізнес-школи INSEAD, Франція. Дослідження проводиться з 2007 року в рамках спільного проекту Міжнародної бізнес-школи INSEAD, Корнельського університету (Cornell University) і Всесвітньої організації інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization, WIPO) і на даний момент представляє найбільш повний комплекс показників інноваційного розвитку по різних країнах світу [1].

Глобальний індекс інновацій (GII) ранжирує світові економіки відповідно до їх інноваційних можливостей. Щорічно у GII оцінюється інноваційна діяльність більш ніж 130 країн і територій світу. Глобальний інноваційний індекс складений з 82 різних змінних, які детально характеризують інноваційний розвиток країн світу, які перебувають на різних рівнях економічного розвитку [2].

Рівень економічного розвитку пов'язаний як з наявністю інноваційного потенціалу, так і умов для його втілення. Тому Індекс розраховується як зважена сума оцінок двох груп показників: Субіндекс інноваційних ресурсів (Innovation Input) та Субіндекс інноваційних результатів (Innovation Output), об'єднаних у сім блоків:

1. Наявні ресурси і умови для проведення інновацій (Innovation Input):

- інститути;
- людський капітал та дослідження;
- інфраструктура;
- розвиток внутрішнього ринку;
- розвиток бізнесу.

2. Досягнуті практичні результати здійснення інновацій (Innovation Output):

- розвиток технологій і економіки знань;
- результати творчої діяльності.

За даними статистики, що представлені на рис. 1 можна оцінити місце України у світовому рейтингу за показником питомої ваги підприємств, що здійснюють технологічні інновації, в загальній кількості підприємств.

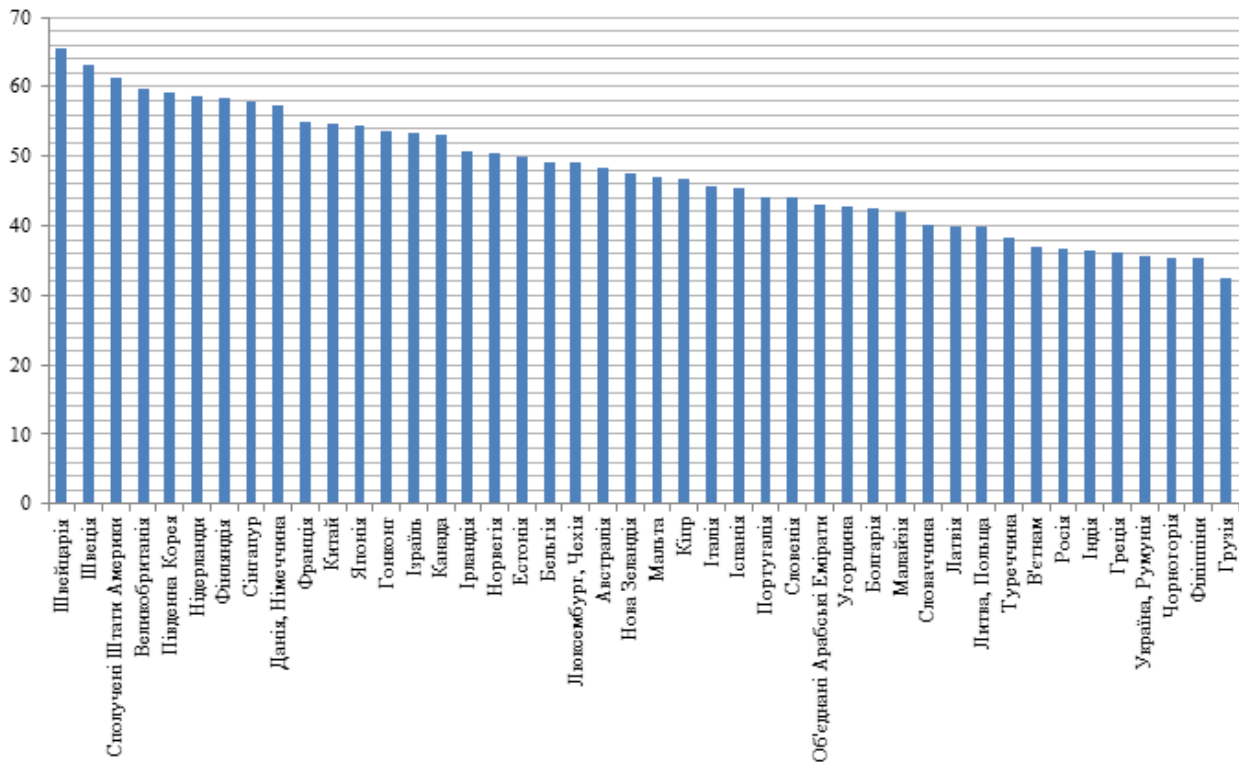

Рис. 1.Рейтинг країн світу за Глобальним індексом інновацій, 2020 р. [3]

Протягом ряду років Китай, В'єтнам, Індія і Філіппіни є країнами з найвищими показниками зростання згідно інноваційного рейтингу ГІІ в динаміці по часу. Сьогодні ця четвірка входить в 50 країн-лідерів. Очолюють інноваційний рейтинг Швейцарія, Швеція і США; далі йдуть Велика Британія і Нідерланди. У 2020 році в першу десятку, крім Сінгапуру, вперше увійшла ще одна азіатська країна – Республіка Корея. Україна в Глобальному інноваційному індексі 2020 року посідає 45 місце, увійшовши до ТОП-2 країн економічної групи країн з рівнем доходу нижче середнього. Майже всі країни з найкращими результатами в ГІІ як і раніше відносяться до групи країн з високим рівнем доходу.

Якщо говорити про окремі інноваційні показники, то тут лідерство належить не тільки країнам з високим рівнем доходу. Наприклад, в Південно-Східній Азії Таїланд займає 1-е місце в світі за обсягом витрат на НДДКР в комерційному секторі, а Малайзія є глобальним лідером по чистому експорту високотехнологічної продукції.

Важливу роль в сучасних дослідженнях інноваційної системи та міжнародного досвіду інноваційного розвитку відіграють роботи, які описують взаємозв'язки між економічною інтеграцією країн та динамічним розвитком інновацій. Так, наприклад, Д. Броу і М. Рутон [4] була побудована модель, яка доказує, що економічна інтеграція, спровокована політичним співробітництвом країн, здатна інтенсифікувати інноваційну діяльність, так як компанії відчують менш жорстку конкуренцію. Інші роботи [5] підтверджують, що зниження конкуренції стимулює компанії до здійснення інвестицій у продуктивні інновації та збільшує попит на висококваліфіковану робочу силу.

Сучасний розвиток господарських систем країн світу свідчить про зростання та нерівномірність їх інноваційного розвитку, яка, на думку автора є наслідком двох причин: специфіки різних інноваційних систем і диференціації рівнів соціально-економічної необхідності розвитку окремих країн. В якості параметрів інноваційної нерівності ми виокремлюємо: інноваційні модифікації, пов'язані з відмінностями в інноваційних системах розвинених країн; інноваційні трансформації, що притаманні країнам з високими інноваційними потенціалом, які у відмінності від розвинених країн, не мають ефективної інноваційної системи, а на відміну від країн, що розвиваються – мають високий інноваційний потенціал; інноваційний розрив між країнами, що розвиваються та розвиненими країнами на основі диференціації у соціально-економічному розвитку; інноваційні адаптації, характерні для країн, що швидко розвиваються, наприклад, Китай та Індія (ці країни навіть при низькому інноваційному потенціалі здатності забезпечити його високу реалізацію за рахунок ефективних адаптаційних інновацій із розвинених країн за рахунок отримання кваліфікованих кадрів).

В цілому, автор виокремлює дві великі групи факторів, детермінуючих нерівномірність інноваційного розвитку: фактори інноваційного характеру (рівень фінансування інноваційної діяльності в країні, особливості інноваційної системи, нормативно-правова база регулювання інновацій); фактори загальноекономічного впливу (рівень освіти в країні, рівень та динаміка валового внутрішнього продукту (ВВП) на душу населення). Можливість подолання нерівномірності інноваційного розвитку країни з'являється в результаті впливу процесів глобалізації глобальної економіки, коли розширюються межі руху факторів виробництва, а також інноваційної діяльності, збільшується відкритість інноваційних систем, за рахунок чого є можливість використовувати ресурси світової економіки в цілому та зменшувати витрати на високотехнологічну продукцію, а в підсумку – підвищувати конкурентоспроможність інноваційних систем.

Тут слід приймати до уваги інтернаціональну природу науково-технічного прогресу, що веде до необмеженого розповсюдження новітніх технологій та наукових досягнень у світі, що, як відмічають дослідники, суперечить міждержавній та міжфірмовій конкуренції.

Література:

1. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>
2. Гуманитарный портал: Исследования. Центр гуманитарных технологий, 2006-2021. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/scientific-and-technical-activity>
3. Рейтинг инновационных экономик – 2020. URL: <https://theworldonly.org/rejting-innovatsionnyh-ekonomik-2020/>
4. Brou D., Ruta M. Economic integration, political integration or both? Journal of the European Economic Association. 2011. Vol. 9(6). P. 1143-1167.
5. Braun S. Economic Integration, Process and Product Innovation, and Relative Skill Demand. Review of International Economics. 2008. Vol. 16 (5). P. 864-873.

Вороніна Вікторія Леонідівна
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної
Полтавська державна аграрна академія
vivoronina1@gmail.com

+380936649677